

**УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ**

**ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ
У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ
X/1**

ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

НОВИ САД, 2022

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ

X/1

Тематски зборник

Уреднице:
Снежана Гудурић
Јасмина Дражић
Марија Стефановић

Нови Сад, 2022

JEЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ X/1
JEZICI I KULTURE U VREMENU I PROSTORU X/1
LANGUAGES AND CULTURES IN TIME AND SPACE X/1
LANGUES ET CULTURES DANS LE TEMPS ET DANS L'ESPACE X/1
SPRACHEN UND KULTUREN IN ZEIT UND RAUM X/1
ЯЗЫКИ И КУЛЬТУРЫ ВО ВРЕМЕНИ И ПРОСТРАНСТВЕ X/1
LINGUE E CULTURE NEL TEMPO E NELLO SPAZIO X/1
LENGUAS Y CULTURAS EN TIEMPO Y ESPACIO X/1
NYELVEK ÉS KULTÚRÁK IDŐBEN ÉS TÉRBEN X/1
JAZYKY A KULTÚRY V PRIESTORE A ČASE X/1
LIMBI ŞI CULTURI ÎN TIMP ŞI SPAȚIU X/1
ЯЗИКИ И КУЛТУРИ У ЧАСУ И ПРОСТОРУ X/1

Уреднице: проф. др Снежана Гудурић
проф. др Јасмина Дражић
проф. др Марија Стефановић

Техничке секретарке: мср Јована (Петровић) Марковић и мср Анђелка Гемовић
Издавач: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Суиздавач: Педагошко друштво Војводине, Нови Сад

За издавача: проф. др Ивана Живанчевић Секеруш
За суиздавача: Сања Риста

Академски одбор: проф. др Твртко Прћић
проф. др Владислава Гордић Петковић
проф. др Едита Андрић
проф. др Предраг Мутавцић
проф. др Славица Перовић
проф. др Јагода Гранић
проф. др Октавија Неделку
проф. др Давиде Астори
проф. др Жан-Пол Мејер
проф. др Михај Радан
проф. др Тијана Ашић
проф. др Татјана Ђуровић
проф. др Надежда Силашки
проф. др Љубица Влаховић
проф. др Игор Лакић
проф. др Сабина Халупка Решетар
проф. др Татјана Самарџија Грек
проф. др Ксенија Шуловић
проф. др Јелена Ајџановић

Рецензенти: проф. др Октавија Неделку, Универзитет у Букурешту, Румунија
проф. др Мира Трајкова, Универзитет „Св. Кирил и Методиј”, Скопље,
Северна Македонија
проф. др Давиде Астори, Универзитет у Парми, Италија

Лектура и коректура: аутори

Идејно решење корица: Mihai Bădescu

ISBN 978-86-6065-717-8

У Зборнику су штампани изабрани радови изложени на конференцији *Језици и културе у времену и простору 10*, одржаној онлајн 20. и 21. новембра 2021. године, као и други радови који по својој тематици и квалитету одговарају профилу Зборника.

Рецензенти појединачних радова:

Ајџановић Јелена, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ајџановић Милан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ајџановић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Андрић Едита, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Astori Davide, *Università di Parma, Italia*; Бабић Биљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бајовић Јелена, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Бекар Мира, *Универзитет „Св. Кирил и Методиј”*, Скопје, Северна Македонија; Бијелић Татјана, *Универзитет у Бањој Луци, БиХ*; Биланџија Софија, *Универзитет у Београду, Србија*; Vlagoni Robert, *Sveučilište u Puli, Hrvatska*; Блатешић Александра, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бодрич Радмила, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Богдановић Весна, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Бугарски Ранко, *Универзитет у Београду, Србија*; Валић Недељковић Дубравка, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Васић Вера, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Веселиновић Соња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Веселевић Јерковић Селма, *Универзитет у Тузли, БиХ*; Видаковић Мирна, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вилић Ивана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Влаховић Љубица, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Војводић Дојчил, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вујин Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вујичић Никола, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Вукадиновић Снежана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Вукотић Александра, *Универзитет у Београду, Србија*; Вукчевић Миодраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Гак Драгана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гвозден Владимир, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гинић Јелена, *Универзитет у Београду, Србија*; Глушац Татјана, *Универзитет Унион, Србија*; Гордић Петковић Владислава, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Granić Jagoda, *Sveučilište u Splitu, Hrvatska*; Грковић-Мејдор Јасмина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Грухоњић Динко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Гудурић Снежана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Даниловић Јеремић Јелена, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Делић Владо, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Деспих Ђорђе, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Дојчиновић Биљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Драгићевић Рајна, *Универзитет у Београду, Србија*; Дражић Јасмина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Дробњак Драгана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђаловић Јовић Марина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђерговић-Јоксимовић Зорица, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђорђевић Јасмина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Ђоровић Данијела, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђукановић Маја, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Жељко, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Љиљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Љубица, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Мина, *Универзитет у Београду, Србија*; Ђурић Пауновић Ивана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ђуровић Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Escher Christian, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Елаковић Ненадовић Ана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ераковић Борислава, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Зарифовић Грковић Мирјана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Звекић-Душановић Душанка, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Зобеница Николина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ивановић Бранислав, *Универзитет у Београду, Србија*; Ивановић Ненад, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Изгарјан Александра, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јаковљевић Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јаковљевић Младен, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Јањић Марина, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јерковић Јелена, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Јовановић Ана, *Универзитет у Београду, Србија*; Јовановић Ж. Владимир, *Универзитет у Нишу, Србија*; Јовановић Романца, *Завод за уџбенике, Нови Сад, Србија*; Јовић Бојан, *Институт за књижевност и уметност САНУ у Београду, Србија*; Јовић Ђаловић Марина, *Универзитет у Београду, Србија*; Кавгић Александар, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Каличанин Миленка, *Универзитет у Нишу, Србија*; Кашић Зорка, *Универзитет у Београду, Србија*; Кесић Далибор, *Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина*; Кличковић Далибор, *Универзитет у Београду, Србија*; Кнежевић Јелена, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Кнежевић Љиљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Kovačević Ervin, *Internacionalni univerzitet u Sarajevu, BiH*; Ковачевић Зорица, *Универзитет у Београду, Србија*; Комароми Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Кример Габоровић Сања, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Лазић Коњик Ивана, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Лакић Игор, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Лалић-Крстин Гордана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Лендак Кабок Каролина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Леовац Данко, *Универзитет у Београду, Србија*; Лојаница Марија, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Лончар Раичевић Александра, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лопичић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Лубурић-Цвијановић Аријана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Lujčić Rea, *Sveučilište u Zadru, Hrvatska*; Ljevo-Ovčina Amela, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Ljubičić Maslina, *Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska*; Максимовић Горан, *Универзитет у Нишу, Србија*; Malita Ramona, *Universitatea de Vest din Timișoara, Romania*; Маринковић Мирјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Ма-

рић Биљана, *Универзитет у Београду, Србија*; Марићевић Балаћ Јелена, *Универзитет у Новом Сагу*; Маричић Гордан, *Универзитет у Београду, Србија*; Маричић Месаровић Сања, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Марјановић Саша, *Универзитет у Београду, Србија*; Марковић Желько, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Марковић Ирена, *Свеучилиште и Задру, Хрватска*; Марковић Јордана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Марковић Маја, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Мелић Катарина, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Микетић Суботић Сања, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Мијушковић Марија, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Милановић Желько, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Милић Мира, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Милић Милосављевић Снежана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Милорадовић Софија, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Миљковић Ивана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Мишић Илић Биљана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Младеновић Радивоје, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Molnar Draženka, *Свеучилиште „J. J. Strossmayer”, Osijek, Hrvatska*; Мутавчић Предраг, *Универзитет у Београду, Србија*; Недељковић Даница, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Нешић Павковић Милена, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Никчевић Багрићевић Александра, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора*; Новаков Предраг, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Озер Кагалин, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Павловић Слободан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Панић Кавгић Олга, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Папаз Младен, *Филозофски факултет, Пале, БиХ*; Пауновић Зоран, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Пејовић Анђелка, *Универзитет у Београду, Србија*; Перовић Славица, *Универзитет Црне Горе, Црна Гора / Универзитет Унион, Србија*; Petete Timothy, *University of Central Oklahoma, USA*; Пешикан Љуштановић Љиљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Пижурица Маго, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Половина Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Поповић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Продановић Станкић Диана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Прћић Твртко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радан Н. Михај, *Зайадни универзитет у Темпешвару, Румунија*; Радельковић Иван, *Универзитет у Сарајеву, БиХ*; Радић Бојанић Биљана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радовановић Драгана, *Институт за српски језик САНУ / Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Радуловић Ифигенија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Радуловић Милица, *Универзитет у Нишу, Србија*; Радусин Бардић Наташа, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Рајић Сузана, *Универзитет у Београду, Србија*; Rajčević Selma, *Univerzitet „Džemal Bijedić”, Mostar, BiH*; Рељић Митра, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Ристивојевић-Рајковић Наташа, *Универзитет у Београду, Србија*; Ристић Гордана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Ристић Стана, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Runtić Sanja, *Univerzitet u Osijeku, Hrvatska*; Савић Свенка, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Самарџија-Грек Татјана, *Универзитет у Београду, Србија*; Сикимић Биљана, *Балканолошки институт САНУ, Београд, Србија*; Силашки Надежда, *Универзитет у Београду, Србија*; Симић Зоран, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Симовић Весна, *Универзитет у Нишу, Србија*; Sokolića Alma, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Spahić-Šagolj Edina, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Средојевић Дејан, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стаменковић Душан, *Универзитет у Нишу, Србија*; Станишић Вања, *Универзитет у Београду, Србија*; Станковић Станислав, *Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, Србија*; Станојевић Веран, *Универзитет у Београду, Србија*; Степанов Страхиња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стефановић Марија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стикић Биљана, *самостални истраживач, Србија*; Стојановић Пантовић Бојана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Стојичић Виолета, *Универзитет у Нишу, Србија*; Стојичић Војкан, *Универзитет у Београду, Србија*; Стојковски Борис, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Танасић Срето, *Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија*; Tekešinović Lejla, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Тешић Гојко, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Томин Светлана, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Топалов Јагода, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Трајковић Татјана, *Универзитет у Нишу, Србија*; Тривић Анета, *Универзитет у Крагујевцу, Србија*; Uscatu Miliana, *Universitatea din Vest, Timișoara, Romania*; Fetić Mustafa, *Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, Srbija*; Филиповић Јелена, *Универзитет у Београду, Србија*; Филиповић Ковачевић Соња, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Хаџи Пожгај Весна, *Универзитет у Љубљани, Словенија*; Халупка Решетар Сабина, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*; Цакелић Весна, *Универзитет у Београду, Србија*; Ćengić Nermina, *Univerzitet u Sarajevu, BiH*; Чолак Бојан, *Институт за књижевност и уметност, Београд, Србија*; Шуваковић Александра, *Универзитет у Београду, Србија*; Шуловић Ксенија, *Универзитет у Новом Сагу, Србија*.

САДРЖАЈ

Предговор	7
I ЈЕЗИК, КУЛТУРА, ТРАДИЦИЈА	9
JERZY BARTMIŃSKI , <i>Cultural Linguistics (Ethnolinguistics) and Linguoculturology as Two Research Perspectives. A Voice in the Discussion on the Relationship Between “Language” and “Culture”</i>	11
ЈЕЛЕНА Р. БАЈОВИЋ, Концепт „своје : туђе / Црногорци : Турци” у Његошевом <i>Шћепану Малом</i> из транслатолошке перспективе	17
ALEKSANDRA BLATEŠIĆ – SANJA MARIČIĆ MESAROVIĆ, Simbolika ‘anđela’ u leksici i frazeologiji italijanskog, španskog i srpskog jezika.....	29
МЕРИМА КРИЈЕЗИ – ПРЕДРАГ МУТАВЦИЋ, Албанске и грчке номиналне конструкције с белом бојом.....	39
SANJA KRIMER-GABOROVIĆ, Pilot istraživanje o srpskim osnovnim nazivima za boje prema testu izdvajanja i u odabranom frekvencijskom rečniku.....	53
MARTHA LAMPROPOULOU – ANTONINA KOSTIĆ, Stylistics in Comics: a Case study of Interjections in Two <i>Asterix and Obelix</i> Comics in Greek and Serbian	65
РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ, Српски и оријентални етнокултурни концепти (Из компаративне и дијахроне перспективе).....	77
ЈОВАНА МАРЉЕТА, <i>Žene i muškarci</i> u srpskoj i francuskoj frazeologiji	97
МИРЈАНА МАТОВИЋ – САЊА МАРИЧИЋ МЕСАРОВИЋ, <i>Bella ciao</i> у серији <i>La casa de papel</i> : симбол отпора у савременом шпанском медијском контексту.....	107
ТАЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ, Лингвокултуролошки и лексикографски опис концепта <i>ipex</i> у српском призренском говору	117
МАША З. ПЕТРОВИЋ ГУЛАНИЧИЋ, Модификовање паремија посредством механизма замене елемената у новинском дискурсу шпанског и српског језика	127
ДРАГАНА РАДОВАНОВИЋ – АНА МАКИШОВА, Словачко-српске везе на примеру свадбене терминологије	137
МИХАЈЛО ФЕЈСА – ЗИНАИДА БУДИНСКИ, Лексичко-семантичко поље боје у русинском, српском и енглеском језику – основни називи за боје	147
ЂУРЂИНА ШИЈАКОВИЋ МАИДАНИК, Тканина у покрету: кодиране поруке Медеје и Филомеле	155
II ДИЈАЛЕКТОЛОГИЈА.....	165
МАРИНА ЈУРИШИЋ, Нешто о предлогу <i>близу</i> у српским народним говорима.....	167
БРАНКИЦА МАРКОВИЋ, Повртарска лексика села Крушедола у Срему	179
МИРЈАНА ПЕТРОВИЋ-САВИЋ, О хидронимима у Јадру.....	195
БИЉАНА М. САВИЋ, Из лексике одијевања у Великом Блашку (код Бањалуке).....	205
САНДРА САВИЋ, Из ономастике Заплања – микротопонимија заплањског села Тасковићи	217

АНА САВИЋ-ГРУЛИЋ – ЈОВАНА БОЛОВИЋ, Из пастирске лексике југоисточне Србије	227
ЗОРАН СИМИЋ, Падежни формализатори просторне супралокализације у херцеговачко-крајишким говорима	237

III КОГНИТИВНА ЛИНГВИСТИКА

JELENA BILJETINA, Jestli ili ne jesti – pitanje je sad: pojmovne metafore sa glagolima jedenja u engleskom i srpskom	251
TATJANA ĐUROVIĆ – NADEŽDA SILAŠKI, The <i>Natural Disaster</i> Metaphor in the Conceptualisation of Crisis in News Media Discourse	263
MIRJANA ZARIFOVIĆ GRKOVIĆ, Konceptualizacija <i>lenjosti</i> u frazeologizmima nemačkog i srpskog jezika.....	273

IV ЈЕЗИК, ГОВОР И ГРАМАТИКА

DANIJELA BAVIĆ – DORJAN HAJDU, Glagoli s partikulom <i>över</i> u savremenom švedskom jeziku	283
ВИШЊА ВИШЊЕВАЦ, Прилог проучавању синтаксе двоструких падежа: двоструки акузатив у староруском и његови преводи на савремени српски језик.....	293
JELENA VLAŠIĆ DUIĆ – IVANA GUSAK BILIĆ, Utjecaj prozodijskih sredstava na razumijevanje sadržaja.....	303
MILANA DODIG – VALENTINA TULOVIĆ, Francuska i srpska glagolska vremena u žurnalističkom diskursu vezanom za pandemiju kovida	313
6 SVETLANA ZDRAVKOVIĆ – SLOBODAN JOVIČIĆ, Percepcija multimodalne verbalne ekspresije: psihološke opservacije.....	325
MARIA-ZOICA BALABAN, Expresii ale spațialității verticale în imaginarul lingvistic românesc	339
NINA ILIĆ – MILORAD MILJKOVIĆ, Glagoli sa postfiksom <i>-ся</i> u ruskom jeziku i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom i engleskom	347
ЈЕЛЕНА ЈАЉОВИЋ, Вредности неких глаголских облика у француском и српском језику економије	363
АНА КРСТИЋ, Конгруенција код немачких говорника српског као наслеђеног језика: координиране и паукалне синтагме	373
ТВРТКО ПРЋИЋ, Osavremenjeni pristup englesko-srpskom leksičkom pozajmljivanju: principi i primene	387
АНКА РАЂЕНОВИЋ – МАЈА БАЊИЋ ЋОСИЋ, Позиционирање перфекта у модерном грчком језику и његови преводни еквиваленти на српском	423
DIANA RISTIVOJEVIĆ, Partikula <i>schon</i> u semantičkoj i sintaksičkoj realizaciji kao partikula stepenovanja, fokusna partikula i rečenični ekvivalent.....	431

МАРИНА ЈУРИШИЋ

НЕШТО О ПРЕДЛОГУ *БЛИЗУ* У СРПСКИМ НАРОДНИМ ГОВОРИМА*

У овом раду говори се о неправом предлогу *близу*, пореклом прилогу, који се употребљава у новој функцији не само у стандардном језику већ и у већини српских народних говора. Циљ истраживања јесте да се утврди његов статус у дијалектима (уз осврт на стандардни језик). На основу грађе коју нуди домаћа дијалектолошка литература, показало се да предлог *близу* није присутан на целокупном српском језичком простору, тамо где га има обично се појављује у облицима *близу* и(ли) *близо*, комбинује се најчешће са генитивом, у говорима са аналитичком деκлинацијом – са општим падежом или генитивом (у неким косовскометохијским говорима), а у мањем броју говора и са дативом именске речи, при чему има обично спацијално, а врло ретко и темпорално значење. У једном делу српских говора функционише и компаративно *ближе* као предлог уз генитив и датив.

Кључне речи: предлог *близу* / *близо*, предлог *ближе*, дијалекатска лексика, дијалекатска синтакса

1. УВОД

Неправи предлози, речи које су стекле функцију предлога, а иначе припадају некој другој врсти речи (обично прилозима или именицама), нису непознате српском језику. Тако лексема *близу* представља прилог (*Станује близу*) који се регуларно употребљава и као предлог у стандардном језику: *Станује близу њене куће* (Пипер–Клајн 2016: 205). Циљ овога рада јесте да се и у српским народним говорима утврди статус предлога *близу*. У домаћим дијалектолошким монографијама он често бива представљен као део предлошког инвентара, међутим, у већини дијалекатских речника не постоји као засебна одредница, најчешће због тога да се књига не би оптеретила и речима уобичајеним у књижевном језику и свима познатим. У овом раду, на основу грађе коју нуди домаћа дијалектолошка литература, истражено је у којим облицима се појављује поменути предлог, да ли функционише на целокупном српском језичком простору, са којим падежима се комбинује и за које синтаксичко-семантичке категорије се везује.¹

* Овај рад финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-9/2021-14 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

¹ У условима неравномерне испитаности српских народних говора, за ову прилику било је неопходно проучити довољно репрезентативан број дијалектолошких монографских описа и речника да би се на основу њих утврдио ареал на коме је присутан предлог *близу*. Прегледани су сви бројеви *Српског дијалектолошког зборника*, али и друге монографије (углавном исте које Д. Радовановић и Ж. Бошњаковић користе као извор и литературу у: Бошњаковић–Радовановић 2011: 201–204, као и оне објављене после 2010. године) и речници, при чему се у *Изворима и цитираној литератури* овога прилога наводе само библиографске јединице у којима је регистрован истраживани предлог или из којих су ексцерпирани потврде за синтаксичку анализу. Тако на пример, у списку литературе налази се *Речник Драгачева* (Петровић–Капустина 2019), због тога што се у његовој грађи налазе потврде предлога *близу*, али не и студија П. Ђукановића *Говор Драгачева*, у којој лексема *близу* није забележена ни у инвентару прилога. Битно је још имати у виду да се због економисања с простором (ограничен је број страна који рад може имати) овде нашао само један мањи део ексцерпираних потврда из поменуте дијалектолошке литературе, на основу којих је рађена синтаксичка анализа.

2. ПРЕДЛОГ *БЛИЗУ* У СТАНДАРДНОМ ЈЕЗИКУ

Граматику и речници српског језика, који се (условно) могу сматрати нормативним,² нису сасвим прецизни и сложни у битним детаљима везаним за предлог *близу*. Једни наводе да се овај предлог комбинује само са генитивом (в. RЈАЗУ: 441–442, 444; РСЈ1: 94), док се у другима помиње и опција да се *близу* може употребљавати и са дативом (в. Маретић 1963: 581; Стевановић: 1989: 381–382; Станојчић 2010: 340). Обично није експлицитно речено да се и компаратив прилога *близу* (*ближе*), као и суперлатив (*најближе*), могу појавити у функцији предлога, а не помиње се ни са којим падежима граде предлошко-падежне конструкције (в. РСАНУ; РСЈ1; Стевановић 1989; Станојчић 2010; Пипер–Клајн 2013). Читаоцима углавном остаје да сами закључе да неправи предлог *близу* може имати и форме настале компарацијом (*ближе*, *најближе*) које такође функционишу као предлози.

Једнотомни речник Матице српске има одредницу *близу*, али не и одредницу *ближе*,³ док се у Речнику САНУ наводе *близу* и *близо* (поред кога стоји *варваризам*) у предлошкој употреби (са потврдама у генитиву), али облик *ближе* није издвојен као посебна одредница.⁴ Речник ЈАЗУ садржи лексеме *близ*, *близо*, *близу* и *ближе* као посебне одреднице, истиче њихово предлошко значење (поред прилошког), наводи да се комбинују са генитивом у означавању места и времена, али се не помињу у комбинацији са дативом, чак ни компаративни облик *ближе*. Међутим, део потврда, које се дају уз ове речи када се говори о њиховој прилошкој функцији, изгледа као предлог са дативом именске речи (а не обична допуна глаголу).⁵ У старосрпским пословноправним документима (списима), С. Павловић региструје само комбинацију *близу* са генитивом, и успутно коментарише да је јуксталокационо *близь* + генитив „широко потврђено на словенском језичком простору“ (у2006: 55).⁶

Очекивано је да се у обимној граматици *Синтакса савременој српској језика. Простја реченица* (Синтакса 2005) овом питању приступи детаљније, али је у поглављу о синтакси и семантици падежа изостао компаративни облик *ближе* и податак да ли се *близу* може комбиновати и са дативом. Иначе, аутор овога поглавља, И. Антонић, у свом обимнијем раду *Синтакса и семантика дајива* (2004: 67–97), износи есенцију проблематике предлога *ближе* у савременом српском језику

² Консултовани су: Маретић 1963, RЈАЗУ, РСАНУ, РСМ6, РСЈ1, Стевановић 1989, Станојчић 2010, Синтакса 2005, Антонић 2003; 2004, Пипер 2001, Пипер–Клајн 2013.

³ Прецизније, *близу* је предлог који се комбинује са генитивом именске речи и означава место (покрај, поред, код) или време (пред), према *Речнику српскога језика* (РСЈ1: 94). Облик *близо* није дат, а облик *ближе* је наведен код основног прилошког значења речи *близу*, док се као предлог експлицитно не наводи. У шестотомном речнику из времена српскохрватске језичке заједнице су наведене посебне одреднице *близо* и *ближе* у којима се упућује на одредницу *близу* (РСМ6: 224, 223).

⁴ У РСАНУ није прецизиран падеж са којим се комбинује предлог *близу*, *близо* (а за једну потврду код прилошког значења речи *близу* може се слободно рећи да у ствари има предлошко значење: *Што ближе Нишу, све горе пишу*).

⁵ У Речнику ЈАЗУ најпре се бележи стари облик *близ* (RЈАЗУ: 440), који се у функцији прилога и предлога јавља од XIII века, па облик *близо* у предлошком значењу (поред прилошког *близо*), које се бележи од XVII века обично пред генитивом, „а nalazi se i za njim“ (RЈАЗУ: 441–442), а затим и предлог *близу* (бележи се од XIII, евентуално XIV века), који такође може бити самосталан и стајати пред генитивом или бити растављен од њега енклитиком, а може и долазити за њим; њиме се означава: „Blizu koga ili čega može tko ili što biti mjesto ili vremenom“, уз напомену да *близу* местом може бити и у правом и у пренесеном смислу. Занимљив је навод да *близу* може да се чује и у комбинацији са предлозима *на* (*наблизу*), *у* (*ублизу*), *по* (*поблизу*) и *до* (*доблизу*) (RЈАЗУ: 444). Регистрован је и компаративни облик *ближе* (и *најближе*) као предлог који иде са генитивом (RЈАЗУ: 445), али и као прилог. Збуњују, међутим, неки примери ових лексема (*близ*, *близо*, *близу* и *ближе*) уз именске речи у дативу, који се наводе као потврде за њихово прилошко значење. Тешко је, на пример, уочити разлику између потврде *Опет је мало ближе кући* (у којој се *ближе* даје као прилог) и потврде *Благо вама, који их видите, ви сте ближе бога и чудеса* (у којој се *ближе* даје као предлог уз генитив) или: *Близ буди, господине, мољењу нашему* (прилог) и *На Топила близ Куметице* (предлог уз генитив) (RЈАЗУ: 440, 442, 445).

⁶ У књизи *Детерминативни падежи у старосрпској пословноправној писмености* аутор је радио на корпусу који чине „старосрпска пословноправна акта настала на територији средњовековне Србије, Босне, Дубровника и Свете горе од краја XII века до друге половине XV века, или прецизније до 1459. године, односно до пада Смедерева, када је престала да постоји средњовековна српска држава.“ (Павловић 2006: 13–14).

(на месту где говори о спацијалном директивном дативу), док у једном од својих радова о генитиву даје суштину проблематике предлога *близу* (2003: 63–64).⁷ У *Синтакси и семантици падежа* предлог *близу* се појављује једино у поглављу о спацијалном генитиву (Синтакса 2005: 119–300). Међутим, П. Пипер у поглављу *Семантичке категорије у једној реченици: синтаксичка семантика* експлицитно наводи да се као један вид локализације „према критеријуму растојања између објекта локализације и локализатора“ појављују предлошко-падежне конструкције *близу + генитив*, *недалеко од + генитив* и, знатно ређе (подвукла М. Ј.), *близу + датив* (све са значењем релативно малог растојања између објекта локализације и локализатора) (Синтакса 2005: 736–737).⁸ У знатно старијој синтакси стандардног српског језика, М. Стевановић (1989) наводи да се предлог *близу* слаже и са обликом генитива и са обликом датива, с тим што се много фреквентније употребљава са генитивом. И још објашњава да је „предлошки карактер речи *близу* изразитији кад стоји уз облик генитива“, али да се такође са сигурношћу може рећи да су примери које наводи потврде за употребу предлога *близу* са дативом. Међу потврдама се налази и једна са компаративним обликом *ближе*, али М. Стевановић је не одваја од других, нити је посебно коментарише (1989: 381–382).

Када су у питању граматике мањег обима, у њима није било могуће посветити велики простор свим језичким појавама. Ипак, *Граматики хрватскога или српскога књижевног језика* наводи да предлог *близу*, који се обично слаже са генитивом, може, али сасвим ретко, стајати и са дативом, као што и компаративни облик *ближе* може стајати са дативом (Маретић 1963: 581). Ж. Станојчић у својој *Граматици српског књижевног језика* даје мало прецизније податке о предлогу *близу* него у старијој средњошколској граматици (где је један од аутора),⁹ односно помиње да се *близу* може појавити и у комбинацији са дативом (у функцији прилошких одредби за место), а не само са генитивом, што поменуте две предлошко-падежне конструкције чини синтаксичким синонимима (*Били су близу зоолошком врти кад су чули ђауна* = *Били су близу зоолошког врта кад су чули ђауна*), али и даље не говори посебно о облику *ближе* нити о његовом комбиновању са дативом (2010: 340, 334). Аутори *Нормативне граматике* уводе предлог *близу* када говоре о просторној локализацији с квантификацијом засниваној на одмеравању степена удаљености од локализатора. Предлог *близу* може у конструкцији са генитивом изразити значење близине локализатору, било као место где се нешто налази (*Близу куће* је школа), или у значењу правца којим неко или нешто пролази (*Прошли су близу куће*) (Пипер–Клајн 2013: 343). Иако се у поглављу о дативу не помиње конструкција *близу (ближе) + датив* са овим значењем, аутори нису искључили могућност да у „зависности од контекста у којем је употребљен, облик датива-локатива може имати и друга значења која су ређа или лексички изразитије ограничена.“ (Пипер–Клајн 2013: 356).¹⁰

Стиче се утисак да је предлошко-падежна конструкција *близу + датив* новијег датума (гледано дијахронијски),¹¹ али да, опет, није одлика савременог стандардног српског језика.¹² Можда

⁷ Укратко, И. Антонић каже да се предлог *близу* због обележја директивност (-) комбинује са генитивом (*Близу мора расте кактус*), али се компаративни облик *ближе* (у функцији предлога), који носи обележје директивност (+), комбинује са дативом и иде уз глагол кретања који је само имплициран (*Ближе мору расте кактус* → А кад / што се ИДЕ БЛИЖЕ мору расте кактус) (2004: 89–90). Дакле, предлог *ближе* се комбинује са дативом именске речи када носи значење динамичке директивности.

⁸ Предлошко-падежне конструкције *близу + генитив* и *близу + датив*, као облички различите моделе са истим предлогом, који имају исто значење, П. Пипер није заобишао ни у својој студији *Језик и простор*. Прецизније, помиње их када говори о локализацији према дистанци (простор) и антериорној проксималности (време) (2001: 78–79, 138–139).

⁹ Наиме, Ж. Станојчић је један од аутора уџбеника за сва четири разреда средње школе – *Грамматике српског језика* (1992), у којој се помиње предлог *близу* само са генитивом у месном значењу.

¹⁰ Овакво објашњење није у супротности са садржајем студије П. Пипера, у којој је конструкција *близу + датив* наведена као ређа опција од истозначног *близу + генитив* (2001: 78–79, 138–139).

¹¹ Као што је већ наведено, у средњовековним српским пословноправним списима (од краја XII века до друге половине XV века) није регистрована предлошко-падежна конструкција *близу* са дативом (уп. Павловић 55–57, 108), а у RJAZU (поред примера са дативом уз *близу* код прилошког значења ове речи) помиње се само генитив са предлозима *близ*, *близо*, *близу* и *ближе* у предлошкој функцији.

¹² РМС1 и *Нормативна граматика српског језика* не помињу предлошко-падежну конструкцију *близу + датив* као одлику савременог српског стандардног језика.

је временом унета из дијалеката, и то оних који су ушли у основу књижевног језика, а да су томе посредовали граматичари чијим је језичким осећајима ова конструкција била прихватљива (ређа, али прихватљива).

У сваком случају, третман који је имао овај неправи предлог у публикацијама које се баве стандардним језиком утицао је и на дијалектологе када су писали монографске описе појединих говора или речнике. Мало њих је, рецимо, навело компаративни облик *ближе* са обема његовим функцијама, или прецизан податак о томе са којим се падежима комбинује овај предлог.

3. ОБЛИЦИ ПРЕДЛОГА *БЛИЗУ* У СРПСКИМ НАРОДНИМ ГОВОРИМА

Овај предлог се у дијалектима најчешће појављује у два облика – *близу* и *близо*, при чему се у великом броју народних говора могу срести обе форме истовремено (нпр. Прешево – Трајковић 2016: 511, село Чумић – Грковић 1968: 136, Параћинско Поморавље – Милорадовић 2003: 120, источна Шумадија – Бошњаковић 2012: 279, Бјелопавлићи – Ћупић 1977: 148,¹³ Загарач – Ћупић–Ћупић 1997: 32, 160, 211, средњи Ибар – Божовић 2008: 302, западнобосански ијекавски говори – Дешић 1976: 273). Варијанта *близо* окарактерисана је у многим говорима као једина или доминантна: у Бучуму и Белом Потоку (Богдановић 1979: 107), Алексиначком Поморављу (Богдановић 1987: 235), у селима Горњи и Доњи Присјан, која се налазе између Запаља, Лужнице и Власотинца (Милосављевић 2009: 419), затим у јужној српској покрајини, у говору села Гатње (Младеновић 2013: 187), северне Метохије (Букумирић 2003: 107; 2012: 45), али и Левча (Р. Симић 1972: 145), ресавског краја (Пецо–Милановић 1968: 252), Баната (Ивић и др. 1997: 333), Поткозарја (Далмација 2004: 29), у староцрногорским средњокатунским и љешанским говорима (Пешикан 1965 : 184, 191). Разлог толикој раширености форме *близо* П. Ивић види у томе да се овај прилог „повео за онима који су постали од средњег рода придева (исп. однос близо : изблиза = далеко : издалека)“ (1957: 308). Ипак, на великом простору српског језика бележено је само *близу*: Мрковићи (Вујовић 1969: 299), Црмница (Милетић 1940: 504), северозападна Бока (Павловић 2000: 42–42, 46), околина Колашина (Пижурца 1981: 66, 196), србијанско Полимље (М. Николић 1991: 223–224), Љештанско (Тешић 1977: 240), средња Колубара (Радовановић 2006: 330), Ваљевска Подгорина (Радовановић 2014: 311), босанска Посавина (Баотић 1971: 108), романијски плато (З. Симић 2018: 58, 139), село Обади у босанском Подрињу (М. Симић 1978: 92) и Горње Цапарде код Зворника (Ђукановић 1983: 261). Занимљиво је да се у говору Сиринића само форма *близо* веже за предлошку функцију, док прилошку функцију врше обе форме (*близо* и *близу*), при чему је варијанта *близо* у овом говору мање снаге од варијанте *близу*, као и у горанском говору (Младеновић 2019: 736, 765; 2001: 448). Према дијалекатској грађи Д. Златковића, у пиротском говору овај предлог (односно прилог) има облик *близа* (1989: 332, 371), што потврђује и лингвистичка карта Љ. Ћирића у монографији о говору Понишавља, на којој су представљене две варијанте предлога *близу*: *близо*, која је заступљена од Ниша до околине Пирота, и *близа*, која покрива простор око Нишаве између Пирота и Димитровграда (в. карту 3 у: Ћирић 1999: 210), међутим, у *Речнику говора Лужнице* облик *близа* забележен је само као прилог (Ћирић 2018: 51). Помало егзотична форма *бризу* евидентирана је само на простору централне Шумадије (Реметић 1985: 381). Варијанта *близ*, као резултат редукције вокала у финалној позицији, уобичајена је појава (апостофа) на простору Ваљевске Подгорине (Радовановић 2014: 127–129) и у српским посавским говорима између Врбаса и Украине (Козомара 2016: 625). Такође је у говорима Црне Траве и Владине забележен облик *близ* (поред чешћег *близо* и мало ређег *близу*), али не у функцији предлога (Вукадиновић 1996: 240, 295).

¹³ Занимљиво је да се у говору Бјелопавлића паралелно употребљава *близо* и *близу*, али: „у енклитичкој вези само *близу*: *Близу* ни це (Шо).“ (Ћупић 1977: 23).

4. СРПСКИ НАРОДНИ ГОВОРИ У КОЈИМА ЛЕКСЕМА *БЛИЗУ* НЕМА ФУНКЦИЈУ ПРЕДЛОГА И ОНИ У КОЈИМА СЕ РЕТКО ПОЈАВЉУЈЕ У ТОЈ ФУНКЦИЈИ

4.1. У српским народним говорима дијалектологи су бележили истраживани предлог најчешће са генитивом, а ређе са дативом и општим падежом (ОП) (више о томе у т. 6.1). Међутим, судећи према проученим дијалектолошким радовима, у једном делу српског језичког простора ова лексема не функционише као предлог.¹⁴ Тамо се *близу* може уочити само у својој основној функцији – прилошкој. У горњопчињском говору је редовно бележен обавезни спој прилога *близу* и предлога *до*, на местима где би у стандардном језику стајао самостално предлог *близу*: *дóле да га спúшту чѓк, близу до зѓмњу* (К), *близу бѓше до нáшио селó* (Г), *ми смо близу до Лесницу, гóре*, у Кóзји *Дол кудѓ смо* (КД), *она је до Јѓлку близу тáмо твоју* (КД), *Не знајѓж га тýј, што је до шѓбе близо*, *та тáмо!* (К), и вероватно није случајност то што се предлог *близу* није нашао у сакупљеном материјалу (Јуришић 2014: 414–415). Иста појава се може запазити и у радовима Ј. Динића, везаним за тимочки говор, где је забележен велики број потврда прилошко-предлошког споја *близо до*, али нема ниједне потврде са предлогом *близо*: *Ако седиш близо до кубѓ, па задрѓмеш, мóш се завáнеш; Прико сѓди овдѓ, ѓоблизо до óтањ* (Динић 2008: 195, 670). У говору Радимаца (косовско-ресавском говору на територији Румуније) такође: „Нема предлога *близу*; место њѓга долази предлог *близо*, али увек са предлогом *до*: *Сѓдó близо до рѓке*.“ (Томић 1987: 422), *Повуко се близо до мѓне*, *Метó га близо до пѓнцѓра* (Томић 1989: 14). Материјал који нуди монографија *Говор Свиничана* показује да је стање исто и у овом говору аутохтоног српског становништва на тлу Румуније: *сѓди близо до вас*; *Се проближил кóлко ѓоблизо до ѓрóсеѓа* (Томић 1984: 110, 203), само што се овде *близо* може јавити и уз предлог *ѓоре* (Исто: 198).

4.2. Затим долазе говори у којима није непознат предлог *близу* (односно његове варијанте), али је ређи у односу на прилошко-предлошки спој *близу до* са истим значењем. Тако је у говорима Бучума и Белог Потока, где се *близо* ретко „употребљава у конструкцијама типа: *близо нас* (Б), *близо Васиљ* (БП), а чешће у вези са предлогом *до*: *градина ни је близо до ѓошóк* Б, *ѓма кућу близо до ѓѓјац* Б, *шкóла му је близо до сѓѓн* БП, *жњу овáм, близо до клáданац* Б (Богдановић 1979: 107), и у јабланичком крају, где предлог *близо* + ОП и комбинација *ѓрилоѓ близо* + *ѓредлоѓ до* + ОП имају потпуно исто значење (Жугић 2010: 114–116).¹⁵

У *Речнику говора Лужнице* забележен је облик *близо* и у предлошкој функцији, али у целокупној речничкој грађи је неупоредиво већи број потврда прилошко-предлошког споја *близа* / *близо до* са истим значењем, при чему није непозната ни комбинација овога прилога са предлогом *ѓри*: *Кућа им је у цѓнтар, близо задрују*; *Бунáр се не копа близо мецу*, али чешће: *Не примѓцај се близо до мѓн*; *Не примацињај га тóлко близо до кубѓ*; *Ка[д] Тóћа побеснѓје, да несѓ близа до њѓѓа*; *Нужник им је пóдолечко от кућу, близа ѓри ѓубре*, и у *ћошѓ* (Ћирић 2018: 52, 819, 689). Постојећа литература наводи на закључак да је таква ситуација и у пиротском крају: *па водата избила у Забрѓе испод Видлич, близа Прѓѓоѓѓинци*. ВРж; *Нека ми је првата чѓрка ѓоблиза до мѓне*, *да ми се нáјде (и) за добрó (и) за лóше*. Рос. (Златковић 1989: 332, 371), *Штó се ви млáтите кад сте свѓ сељаци! Сáмо сам јá из Понóр, нáјблиза до ѓрáг*. Т (Златковић 1990: 696).

Прилошко-предлошки спој *близу до* није немогућ ни у другим народним говорима, али у претходно наведеним је његово присуство упадљиво у том смислу да се појављује често колико и сам предлог *близу* са којим има потпуно истоветно значење. М. Грковић, међутим, наводи да се

¹⁴ На извођење оваквог закључка (поред дијалектолошке литературе) свакако је утицало и ауторово познавање стања у врањском говору.

¹⁵ Постоје индикације да је у овом говору *близу до* фреквентније од предлога *близу*, али у грађи *Речника јабланичког краја* истога аутора, где се лексема *близо* појављује само као прилог или у комбинацији са предлогом (обично) *до*: *Сѓдни пó близо до штóрет*, *измрзла си свѓ*; и *нађó туј близо до Љубичин и Јóсимов гроб* *једнó кáмењче*; *крáставице посади до бунáр близо* (Жугић 2005: 22, 64, 168).

у чумићком говору форме *близо* / *близу* јављају и у вези с предлогом *до*, и то да би се означило да се нешто налази сасвим у близини појма исказаног генитивом: Имање му је *близу до* Раће (1968: 136), а тога је мишљења и Р. Младеновић за говор села Гатње: „Употребом предлошког скупа *до близо* + инсистира се на близини“: Ми смо биле *до близо* Општине (2013: 187),¹⁶ док С. Милорадовић само помиње постојање комбинације *близу* / *близо* / *ближе* са предлогом *до* (као пандан комбинацији „далеко од“) када говори о предлогу *до* уз генитив и ОП: Колиба ни тамо *близу до Мораве* (Сик), *близо до вараош* (Мир) (Милорадовић 2003: 90).

У суседном косовско-ресавском дијалекту, прецизније, у Левчу и Параћинском Поморављу, истраживачи су констатовали да постоји предлог *близо* / *близу*, али се употребљава врло ретко (Р. Симић 1980: 52; Милорадовић 2003: 120). Међутим, дијалектолошки речници и монографије са простора Косова и Метохије (и то када су у питању и косовско-ресавски и призренско-тимочки говори) остављају другачију слику – предлог *близо* је уобичајен у северној Метохији (Букумирић 2012: 45), у говору села Гатње (Младеновић 2013: 187, 387–388), као и у говору Сиринића (Младеновић 2019: 736, 765).¹⁷ Тако да се на основу домаће дијалектолошке литературе може закључити да употреба лексеме *близу* / *близо* у предлошкој функцији у једном делу призренско-тимочких говора изостаје или је увелико потиснута конкурентним прилошко-предлошким спојем *близу до*, док у другом делу ових говора (пре свега на простору јужне српске покрајине) нормално функционише. Овај предлог се такође ретко употребљава и у једном делу косовско-ресавских говора (Левач, Параћинско Поморавље), као и у српским исељеничким говорима, радимском и свиничком, који су на територију данашње Румуније доспели пре више векова миграцијама из јужнијих предела.

5. ПРИСУТНОСТ ПРЕДЛОГА *БЛИЖЕ* НА СРПСКОМ ЈЕЗИЧКОМ ПРОСТОРУ

Предлог *ближе*, по пореклу компаратив, присутан је у српском стандардном језику у комбинацији са дативом, али га, готово уобичајено, граматичари посебно не обрађују (в. поглавље 2). Слично је и у дијалектолошким речницима и монографским описима појединих говора – нема одреднице *ближе*, а *ближе* као предлог се обично помене узгред у описима или се ни не спомиње. Врло мали број дијалектолога је у свом раду прецизно навео са којим падежом се комбинује овај предлог, док се код већине аутора само у дијалекатској грађи може „приметити“ (по)нека његова потврда са генитивом, односно дативом. Засад сигурно знамо да се у једном делу народних говора бележи компаративно *ближе* у предлошкој функцији са дативом именске речи. Тако је у говору Чумића (централна Шумадија), где се овај предлог употребљава са дативом именске речи и има сасвим слично значење као предлошко-падежна конструкција *близу* са генитивом: Прѣђи *ближе сдври* (Грковић 1968: 147), и у банатским говорима шумадијско-војвођанског дијалекта, где *близо* (као и компаратив *ближе*) иде са дативом: Има једна љнка у Трновице, *ближе Ливагама* Ит, овѿмо *ближе Сѿѿрим Бѿѿеју* Ит, *ближе нѿма* Ит, кат сам дошо *ближе Амѿрики* (реч је о путовању бродом) Ж, стѿгла *ближе бунѿру* Ч, зѿмља *ближе сѿлу* Дс. (Ивић и др. 1997: 333), затим у говору Роваца, где су *близу* и *ближе* уз датив сасвим обични: Кад су бѿли *ближе Лѿѿешњу*; Приђи *ближе сѿѿѿну* (Пижурица 1967: 155), док у говору Црмнице *ближе* иде по правилу са дативом, али се каткад чује и са генитивом: Њѿѿ[в]а-[ј]је кѿћа *ближе шкѿлѿ нѿ мѿја*, Пѿп-је двѿ-пѿста *ближе бѿѿа нѿ мѿ* (Милетић 1940: 504). Када је у питању говор Врачана, експлицитно је наведено да

¹⁶ У говору овог јужнокосовског села су бележени спојеви *до близо*, али и *близо до* (в. нпр. Младеновић 2013: 183, 206, 373), као уосталом и у северној Метохији: *до бл'изо Вѿчѿтна* Ки (Букумирић 2003: 107). Занимљиво је да и М. Пижурица у говору околине Колашина примећује да предлошка синтагма *близу* + *генитив* може добити испред себе предлог *до*: Дошли су *до близу Колѿшина* (Л), Неђе *до близу Нѿвѿ гѿдинѿ* (РТ), али се у том говору предлог *до* иначе „врло често придружује, као први члан, предлошким синтагмама, као: ѿдѿм *до у Колѿшин*, ѿшѿ сам *до на Цѿѿиње...*“ (1981: 196).

¹⁷ Занимљиво је да у горанском говору (који припада западномакедонском дијалекту) Р. Младеновић бележи *близу* / *близо* само као прилог, док га у инвентару предлога нема (Младеновић 2001: 466, 448).

У већини говора ова врста просторног значења се исказује генитивом са предлогом *близу* / *близо*: северозападна Бока – и Рифата су тамо нашли *близу шoтaј мјeстa* (Пр), пa [j] је вртијo нeштo *близу iурлe* (Су); н'јeси смiјo ићи нiђe *близу Рвaшa* (УБ), Пaлe *близу нaшe кyћe* (БК) (Павловић 2000: 43, 46), Црмница – Свa-мy-[j] је зeмљa *близу шoрa* Крњ. Црква-[j] је *близу oнe мo[j]e тoрe* Ли (Милетић 1940: 504), Вaсoјeвићи – Мoрaмo мiцaт oвy грмyшy, oвo e змијaрник *близу кyћe*; Ймa јeднo мљeстo *близу Улцiњa* (Стијовић 2014: 94, 476; a в. и Стијовић 2007: 224–225), oкoлинa Кoлaшинa – Дoшли су *до близу Колaшинa* (Л) (Пижурица 1981: 196), Загaрaч – *Близо Ситyдeнe кaмeницe* ймa нeкoликo брiждaлiнa с кoијeх сe мoжe пiт, aли слaбo; Бoљe би бiлo дa си oнi лiшњaк прeбaчиo *близо кyћe* (Ћупић–Ћупић 1997: 32, 211), Љeштaнскo у близини Aзбyкoвицe – Ймaли су тoр *близу илaнинe*; Имaњe им *близу кyћe* (Тeшић 1977: 240), Вaљeвскa Пoдгoринa – нe см^тe *близу вaшрe* Брeз, јeдaн је *близу вoдe* (Рaдoвaнoвић 2014: 311), Кaчeр (дeo висoкe Шумaдијe) – Вeжe сe нa кoсiштy *близу рyкyницe*; Ёвe ти крпeљ *близу сeчe* (Петровић–Кaпyстинa 2011: 256, 263), Дрaгaчeвo – Кaжe дa су виђeли вyчицy и двa вyчићa *близу шoрa*; Јeси ли виђo кaкo e тaмo *близу јeврeмскoј иoшoкa* пoчeлa дa с-oбyрвaвa зeмљa (Петровић–Кaпyстинa 2019: 83, 338), цeнтрaлнa Шумaдијa – *близо грyмa* Н; *близу мeнeкaнa* Aрн (Рeмeтић 1985: 142, 288), Срeдњa Кoлyбaрa – *близу Пoжeтe* БЛ, *близу чичe шoт* П, *близу мeнe* Д (Рaдoвaнoвић 2006: 330), Ужичкa Црнa гoрa (oблaст у зaпaднoј Србији) – уздпчaвa сe, *близу сiтoжeрa* Го; aкo је *близу кyћe* (С. Мaркoвић 2011: 596, 661), истoчнa Шумaдијa – пa, зaл, кaжe, *близо нaшeј рoвa* Лo, пa учили су кoји су били *близу шкo лe* Гр (Бoшњaкoвић 2012: 279), Лeвaч – Дoђeмo *близо Пeћи* Oп; тo e *близо трaницe* Кaл (Р. Симић 1980: 52), Пaрaћинскo Пoмoрaвљe – кoлибa ни *близо иoшoкa* (ДМ); oн дoшo *близо нeкe прoвaлијe* (Свoј) (Милoрaдoвић 2003: 120), рeсaвски крaј – бiо сaм *близу шe Бeљaницe* (Пeцo–Милaнoвић 1968: 322), сeвeрнa Мeтoхијa – прoшлa *бл'изо шyмe* Пр, смo сe зaрoбил'и *бл'изо Скaдрa* Дш, *бл'изо кyћe* Кг (Букумирић 2003: 107, 302), Нaпрaви гyвнo *бл'изо aвл'ијe* (Ж), Стaнy e *бл'изо Сeтe Пeшкe* дoл'e (ЈБe) (Букумирић 2012: 45), срeдњи Ибaр – *близо њeтa* ЈП, *близу иyшa* кyћe Oс (Бoжoвић 2008: 302), бoсaнскa Пoсaвинa – Сiо је *близу мeнe* (ДМ); Бiо је *близу кyћe* кaд су гa увaтили (К) (Бaoтић 1971: 108), Oбaди у бoсaнскoм Пoдрињy – *близу кyћe* (М. Симић 1978: 92), Гoрњe Цaпaрдe кoд Звoрникa – Кyћa мy је *близу иyшa* (Ђукaнoвић 1983: 261), Глaмoч – Нeмoјтe, дјeцo, пpилaзити *близу Тoбaлкe*; Били *близо шoкaцa* пa пpимили yнo њeвo и (Бoјинoвић 2018: 1032, 1046), рoмaнијски крaј – и кaд тy *близу кyћa* били нa стрaжи (Бј), a тo кoд грoбљa, виж мoјe кyћe, *близу тpoбљa* (Кј) (З. Симић 2018: 58), oблaст истoчнoбoсaнских Eрa – Oздo-je-oн oт-Сoлyнa, *близу Ибрe*; aл мeни *близу зeмљe*; Бaгрдaн-je *близу Бeoтpaгa* (Рeмeтић 2012: 524, 554, 559), зaпaднoбoсaнскa oблaст – e л тo *близо сeлa?* (Тр), *близо yчишeљoвa сiтaнa* Ш (Дeшић 1976: 147, 251).¹⁹

У јeднoм дeлу гoвoрa чeшћa је yпoтpeбa пpeдлoгa *близу* сa гeнитивoм, aли нијe нeпoзнaтa ни њeгoвa yпoтpeбa у кoнстpукцији сa дaтивoм: Мркoвићи – *близу Дoбpoвoдe*, aли и: Пpипaдaли-су *близу шyмa Aрбaнeзимa* (ДВ), Свe-je *близу вa'poшy* (П), Тo-e *близу мoрy* (К) (Вyјoвић 1969: 299), Бјeлoпaвлићи – oњeн *близу Тaвникa* (Пгл.), Пaжићи су *близу Грaгa* (Дг), aли и: Спyж је *близу Тийшoтpaдy* (Кoс), Кa дoђoсмo *близу сeлy* (Мaрт), Мaртiнићи сy *близу Пийeримa* (Пгл.) (Ћупић 1977: 58, 148).

Пpeдлoг *близо* (и њeгoв кoмпaрaтив *ближе*) у бaнaтским гoвoримa идe сa дaтивoм: *близо Бeдoтpaгy* Сф, *близо Зeмyнy* Сф (Ивић и др. 1997: 333), a тaквa је ситyaцијa и нa пoтпунo дpyгoм крaјy штoкaвскe тeритoријe, у гoвoрy Рoвaцa: Пpишли су *близу Пoнoримa* (Пижурица 1967: 155).

+ *генитив* изражава јуксталокациона индирективност и јуксталокациона адлативност. Њoмe је близинa оријeнтирa и лoкaлизaтoрa рeлaтивизoвaнa, oднoснo oнa пoкaзујe вeћy или мaњy удaљeнoст измeђy оријeнтирa и лoкaлизaтoрa. Пoштo је oвa кoнстpукцијa дирeктивнo нeутрaлнa, пoкaзaтeљ индирeктивнoсти бићe глaгoл сa инжeрeнтним сeмaнтичким oбeлeжјeм [дирeктивнoст -], дoк ћe адлaтивнoст бити сигнaлизовaнa дирeктивнoшћy упрaвнoг глaгoлa (2006: 55–57; 108). Сличнo oстaлимa, З. Симић у свoјoј књизи o синтaкси пaдeжa рoмaнијскoг плaтoа *близу* + *генитив* нaзивa „пaдeжнoм кoнстpукцијoм сa oбeлeжјeм нeспeцификoвaнe дистaнтнoсти: пpoстoрнe јукстaлoкaтивнoсти oпштeг типa“ (2018: 58).

¹⁹ Нeки oд aутoрa oвaј пoдaтaк и експлицитнo нaвoдe, a кoд нeких сe тo мoжe зaкљyчити нa oснoвy дијaлeкaтскoг мaтeријaлa кoји дaјy.

У призренско-тимочким говорима функционише аналитичка конструкција са предлогом *близо* / *близу* / *близа*: *Наше су њиве доле близу онај брес* (Ј. Марковић 2000: 262), *расла сам тамо близу тробје* (Гмитровић 2008: 393), *Ћерка ми станује близу аеродром*; *Стока се не сапиња близу пјуи* (Стојановић 2010: 24, 834). Али, у косовскометохијским говорима, који најбоље чувају остатке старе дефлекције, овај предлог се може појавити и уз облик генитива именске речи: *јена-ливáда ни је близо шуме*. Се; кэ[д] дошле *близо ње' ловачке куће*. Ја; И вуци пришле *близо наше оџце*. ГБ (Младеновић 2019: 374, 385), *немó да приц'еш близо снаше*, *пóбеже близо Приштинe* (Младеновић 2013: 187), и уз облик ОП: *оваква поља близу Лейенац* (Младеновић 2013: 231), *паде јен-камењ близо мајаре* Го, *близо село тако* ГБ (Младеновић 2019: 343).²⁰

6.2. Темпоралност

У истраживаним говорима исказивање временских односа врло ретко се остварује предлогом *близу* у предлошко-падежним конструкцијама са генитивом, дативом или ОП. Забележено је свега неколико потврда у дијалектолошкој литератури (у говорима Старог Влаха, Бјелопавлића, околине Колашина и код староседелаца босанске Посавине) када темпорално *близу* са именицом у генитиву означава антериорну проксималност (мањи степен временске удаљености од локализатора).²¹

Потврде: па по нџи, *било нам близу слáвѣ*, *оћемо да слáвимо* (Бд) (З. Симић 2018: 139), *Тó е било близу Првóга маја* (Пкр), *Близо Нòвѣ тòдинѣ* (Гз) (Ђупић 1977: 148), *Нџе го близу Нòвѣ тòдинѣ* (РТ) (Пижурица 1981: 196), *Било је то њџако близу Божјћа* (В); *Мислим да је то било близу Нòве тòдине* (К) (Баотић 1971: 108).

7. ЗАКЉУЧАК

Начин третирања предлога *близу* у речницима и граматикама стандардног српског језика одразио се и на то колико ће података дијалектолози дати о њему и његовом компаративном облику *ближе* у својим радовима. При том, ови предлози у већини говора нису другачији од облика у стандардном језику, тако да најчешће нису скретали посебну пажњу истраживачима. Ипак, домаћа дијалектолошка литература јасно показује да се *близу* у функцији предлога ретко употребљава у једном делу косовско-ресавских и призренско-тимочких говора, и да чак изостаје у неким призренско-тимочким говорима, а да је на његовом месту обично присутан прилошко-предлошки спој *близо го*. Тамо где га има обично се појављује у облицима *близу* и(ли) *близо*, комбинује се најчешће са генитивом, у говорима са аналитичком дефлекцијом – са општим падежом или генитивом (у неким косовскометохијским говорима), а у мањем броју говора и са дативом именске речи, при чему обично има спацијално, а ређе темпорално значење. У једном делу српских говора функционише и *ближе* као предлог који се комбинује и са генитивом и са дативом.

ИЗВОРИ И ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Антонић, И. (2003). Спацијална идентификација оријентационог типа номиналном формом у генитиву. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику*, XLVI/1, 59–66.
Антонић, И. (2004). Синтакса и семантика датива. *Јужнословенски филолог*, LX, 67–97.

²⁰ Подаци о падежу са којим се комбинује предлог *ближе* у дијалектима дати су у т. 5.

²¹ З. Симић наводи да се: „значење временске антелокализације – објекат временске локализације је на временској оси смештен испред локализатора – као вида спецификоване посредне временске локализације – *антериорности*“, између осталог, формализује и конструкцијом БЛИЗУ + генитив, али је њена употреба маргинална. Затим примећује да иста запажања има И. Антонић за савремени језик (уп. З. Симић 2018: 135, 139).

- Баотић, Ј. (1971). Синтакса падежа у говору старосједилаца босанске Посавине. *Прилози проучавању језика*, 7, Нови Сад, 105–140.
- Богдановић, Н. (1979). Говори Бучума и Белог Потока. *Српски дијалектолошки зборник*, XXV, 1–178.
- Богдановић, Н. (1987). Говор Алексиначког Поморавља. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXIII, 7–302.
- Божовић, М. (2008). *Говори средњега Ибра*. Друго проширено издање. Приштина / Лепосавић.
- Бошњаковић, Ж., Радовановић, Д. (2011). Синтетички поглед на творбу аориста и ареал наставака у што-кавском наречју. *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, LIV/1, 181–204.
- Бошњаковић, Ж. (2012). Морфолошке особине говора источне Шумадије. *Српски дијалектолошки зборник*, LIX, 1–381.
- Букумирић, М. (2003). Говори северне Метохије. *Српски дијалектолошки зборник*, L, 1–356.
- Вујовић, Ј. (1969). Мрковићки дијалекат. *Српски дијалектолошки зборник*, XVIII, 73–399.
- Вукадиновић, В. (1996). Говор Црне Траве и Власине. *Српски дијалектолошки зборник*, XLII, 1–317.
- Гмитровић, Ј. (2008). Говор села Милушинца (у Сокобањској котлини). *Српски дијалектолошки зборник*, LV, 323–428.
- Грковић, М. (1968). Употреба падежа у чумићком говору. *Прилози проучавању језика*, 4, 133–159.
- Дешић, М. (1976). Западнобосански ијекавски говори. *Српски дијалектолошки зборник*, XXI, 1–321.
- Ђукановић, П. (1983). Говор села Горње Цапарде (код Зворника). *Српски дијалектолошки зборник*, XXIX, 191–294.
- Ђуровић, Р. (1992). Прелазни говори јужне Босне и високе Херцеговине. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXVIII, 9–378.
- Жугић, Р. (2010). *Исказивање њених значења у говору јабланичкој краја (у светлу њизренско-њимочких говора као целине)*. Монографије 13. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Златковић, Д. (1989). Фразеологија страха и наде у пиротском говору. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXV, 175–457.
- Златковић, Д. (1990). Фразеологија омаловажавања у пиротском говору. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXVI, 423–740.
- Ивић, П. (1957). О говору Галипољских Срба. *Српски дијалектолошки зборник*, XII, 1–519.
- Ивић, П., Бошњаковић, Ж., Драгин, Г. (1997). Банатски говори шумадијско-војвођанског дијалекта (Друга књига: Морфологија, синтакса, закључци, текстови). *Српски дијалектолошки зборник*, XLIII, 1–586.
- Јуришић, М. (2014). Синтакса падежа Горње Пчиње (Одредбене функције). *Српски дијалектолошки зборник*, LXI, 367–534.
- Козомара, Д. (2016). Фонетске и морфолошке особине српских посавских говора између Врбаса и Украине. *Српски дијалектолошки зборник*, LXIII, 579–733.
- Лончар Раичевић, А. (2018). Акценатски систем говора Златибора. *Српски дијалектолошки зборник*, LXV/1, 477–636.
- Maretić, T. (1963). *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Treće, nepromijenjeno izdanje. Zagreb: Matica hrvatska.
- Марковић, Ј. (2000). Говор Заплања. *Српски дијалектолошки зборник*, XLVII, 7–307.
- Марковић, С. (2011). Говор Ужичке Црне горе. *Српски дијалектолошки зборник*, LVIII, 337–672.
- Милетић, Б. (1940). Црмнички говор. *Српски дијалектолошки зборник*, IX, 209–663.
- Милорадовић, С. (2003). *Употреба падежних облика у говору Параћинској Поморавља. Балканистички и етномиграциони аспекти*. Посебна издања, књ. 50. Београд: Етнографски институт САНУ.
- Милосављевић, Т. (2009). Говор села Присјана (Горњег и Доњег). *Српски дијалектолошки зборник*, LVI, 373–558.
- Младеновић, Р. (2001). Говор шарпланинске жупе Горе. *Српски дијалектолошки зборник*, XLVIII, 1–696.
- Младеновић Р. (2013). *Говор јужнокосовској села Гајиње*. Монографије 18. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Младеновић Р. (2019). Говор северношарпланинске жупе Сиринић. *Српски дијалектолошки зборник*, LXVI/1, 1–1047.
- Николић, М. (1972). Говор села Горобиља (код Ужичке Пожеге). *Српски дијалектолошки зборник*, XIX, 619–746.
- Николић, М. (1991). Говори србијанског Полимља. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXVII, 1–548.
- Павловић, С. (2000). *Детерминативни падежи у говору северозадне Боке*. Библиотека Јужнословенског филолога. Нова серија, књ. 16. Београд: Институт за српски језик САНУ.

- Павловић, С. (2006). *Детерминативни падежи у старосрпској њословнојравној њисменосћии*. Нови Сад: Матица српска.
- Петровић, Д. (1974). Из синтаксичке проблематике Врачана. *Годишњак Филозофској факултетии у Новом Саду*, XVII/1, 161–182.
- Пецо, А., Милановић, Б. (1968). Ресавски говор. *Српски дијалектолошки зборник*, XVII, 241–366.
- Пешикан, М. (1965). Староцрногорски средњокатунски и љешански говори. *Српски дијалектолошки зборник*, XV, 1–294.
- Пижурица, М. (1967). Употреба падежа у говору Роваца. *Прилози ѡроучавању језика*, 3, 141–176.
- Пижурица, М. (1981). *Говор околине Колашина*. Посебна издања, Књига 12. Одјелјење умјетности, Књига 2. Титоград: Црногорска академија наука и умјетности.
- Рипер, Р. (2001). *Језик и простор*. Друго, допунјено издање. Београд.
- Рипер, П., Антонић, И., Ружић, В., Танасић, С., Поповић, Љ., Тошовић, Б. (2005). *Синтакса савременој српској језика. Простии реченица*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига – Нови Сад: Матица српска.
- Рипер, П., Клајн, И. (2013). *Нормативна граматика српској језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Радовановић, Д. (2006). Морфолошке особености говора средње Колубаре. *Српски дијалектолошки зборник*, LIII, 189–374.
- Радовановић, Д. (2014). Говор Ваљевске Подгорине. *Српски дијалектолошки зборник*, LXI, 7–366.
- Реметић, С. (1985). Говори централне Шумадије. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXI, 1–555.
- Реметић, С. (2012). Текстови из говора источнобосанских Ера. *Српски дијалектолошки зборник*, LIX, 485–637.
- Симић, З. (2018). *Синтакса падежа у говору романијској ѡлатииа: метифоризација ѡростииора*. Библиотека Јужнословенског филолога. Нова серија, књ. 25. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Симић, М. (1978). Говор села Обади у босанском Подрињу. *Српски дијалектолошки зборник*, XXIV, 1–124.
- Симић Р. (1972). Левачки говор. *Српски дијалектолошки зборник*, XIX, 1–619.
- Симић Р. (1980). Синтакса левачког говора. I. Употреба падежних облика. *Српски дијалектолошки зборник*, XXVI, 1–146.
- Станојчић, Ж., Поповић, Љ. (1992). *Грамматика српској језика*. Уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе. Друго, прерађено издање. Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Завод за издавање уџбеника.
- Станојчић, Ж. (2010). *Грамматика српској књижевној језика*. Београд: Креативни центар.
- Стевановић, М. (1989). *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма)*. II: Синтакса. 4. издање. Београд: Научна књига.
- Стијовић, Р. (2007). Говор Горњих Васојевића. *Српски дијалектолошки зборник*, LIV, 1–323.
- Тешић, М. (1977). Говор Љештанског. *Српски дијалектолошки зборник*, XXII, 159–325.
- Томић, М. (1984). Говор Свиничана. *Српски дијалектолошки зборник*, XXX, 7–265.
- Томић, М. (1987). Говор Радимаца. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXIII, 303–474.
- Трајковић, Т. (2016). Говор Прешева. *Српски дијалектолошки зборник*, LXIII, 277–578.
- Ћирић, Љ. (1983). Говор Лужнице. *Српски дијалектолошки зборник*, XXIX, 1–190.
- Ћирић, Љ. (1999). Говори Понишавља. *Српски дијалектолошки зборник*, XLVI, 7–262.
- Ћупић, Д. (1977). Говор Бјелопавлића. *Српски дијалектолошки зборник*, XXIII, 1–226.

Речници

- Бојиновић, М. (2018). Додатак Рјечнику гламочког говора. *Српски дијалектолошки зборник*, LXV/1, 915–1059.
- Букумирић, М. (2012). *Речник говора северне Метихије*. Монографије 15. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Далмација, С. (2004). *Рјечник говора Пошкочарја*. Бања Лука.
- Динић, Ј. (2008). *Тимочки дијалектски речник*. Монографије 4. Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Жугић, Р. (2005). Речник говора јабланичког краја. *Српски дијалектолошки зборник*, LI, 1–470.
- Петровић, Д., Капустина, Ј. (2011). Из лексике Качера. *Српски дијалектолошки зборник*, LVIII, 1–336.
- Петровић, Д., Капустина, Ј. (2019). Речник Драгачева. *Српски дијалектолошки зборник*, LXVI/2, 7–635.

- РМС6: *Речник српскохрватскога књижевног језика I–VI* (1967–1976). Нови Сад (– Загреб): Матица српска (– Матица хрватска).
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (1959–). Београд: САНУ, Институт за српски језик САНУ.
- РСЈ1: *Речник српскога језика* (2007). Нови Сад: Матица српска.
- RJAZU: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1880–1976). Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Стијовић, Р. (2014). *Речник Васојевића*. Београд: Чигоја штампа.
- Стојановић, Р. (2010). Црнотравски речник. *Српски дијалектолошки зборник*, LVII, 1–1060.
- Томић, М. (1989). Речник радимског говора. *Српски дијалектолошки зборник*, XXXV, 1–174.
- Ђирић, Љ. (2018). Речник говора Лужнице. *Српски дијалектолошки зборник*, LXV/2, 1–1166.
- Ђупић, Д., Ђупић, Ж. (1997). Речник говора Загарача. *Српски дијалектолошки зборник*, XLIV, 3–574.

SOMETHING ABOUT PREPOSITION *BLIZU* IN SERBIAN VERNACULAR SPEECHES

Summary

In this paper, we determine the status of the preposition *blizu* (near, close) in the standard Serbian language and the way in which it is presented and explained (conditionally speaking) in normative grammars and dictionaries, to proceed with an analysis (based on local dialectological literature) of the status of this preposition in Serbian vernacular speeches. Generally speaking, it may be observed that the preposition *blizu* is not present in the entire Serbian-speaking area; in the regions where it can be found, it usually appears in the forms *blizu* and/or *blizo* (less frequently, *bliza*), and it is most commonly combined with the genitive case, in speeches using analytic declension – with a general case or genitive (in some Kosovo-Metohija speeches), and in a smaller number of speeches, with a nominal dative, where it usually has a spatial or, less frequently, temporal meaning. Special attention is paid to the comparative form *bliže* and its prepositional function in vernacular speeches.

Keywords: preposition *blizu* / *blizo*, preposition *bliže*, dialect vocabulary, dialect syntax

Марина С. Јуришић
Институт за српски језик САНУ, Београд, Србија
jmarina011@gmail.com